

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 13. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joia si Dumineca. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditura
loici pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 annu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 1426 Februaru 1865.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Dela Senatulu imperialu.

Siedinti'a 28. din 6/18 Februaru se pote dice
ca a fostu siedinti'a ministriloru. In ea adeca se detera mai
numai totu respunsuri la interpellatiuni de mai nainte.

Comissiunea pentru controlarea datorieloru statulu arata
starea cassei, precum si starea partialelor ipotecarie, ce
se afla in cursu.

Schuler—Libloy intraba pre presidele comitetulu
respectivu, in ce stadiu, se afla caus'a drumulu de
fero transsilvanu? Acest'a (cont. Vrints) raspunde,
ca ministrulu de finantie s'au invitatu la siedintia, pentru de
a da nisce desluciri in privinti'a unoru intrebâri. Ministrulu
aru fi promis, a veni indata ce i va fi cu potintia; si atunci
apoi comitetulu va continua lucrârile sele.

Ministrulu de esterne, contele Mensdorff se ra-
dica, pentru de a raspunde la interpellatiunea lui Mühlfeld in
privinti'a Schleswig—Holsteinulu. Res-
punsulu e, ca regimulu nu pote da desluciri perfecte in pri-
vinti'a acest'a, de ore ce cestiunea inca nu e finita si desco-
peririle regimulu aru face stricare pertractarei mai departe.
Dealtmintrea tractatulu incheiatu cu Dani'a regimulu nu se
crede datoriu a-lu comunica casei ablegatiloru, de ore ce a-
cel'a nu ngeueiza nici intr'unu modu finantiele statulu.

Ministrulu de statu cav. de Schmerling raspunde
la interpellatiunea pentru starea de assedia in Ga-
liti'a, ca a speratu a pote da astadi dilucidârile cerute, dar
i mai lipsescu unele date; indata in sa ce le va ave acestea,
va raspunde.

Ministrulu de administratiune Lasser raspunde la in-
terpellatiunea privitoare la fideicomisse (creditati nestrainabile,
dela cari mostenitorii iau numai folosulu), ca Mai. Sea in
calea gratiei a datu voia la cate-va fideicomisse, privindu-le ace-
stea ca acte, ce nu cadu in competinti'a conlucrarei senatulu
imperialu. — La interpellatiunea pentru concessiunea institu-
tulu de creditu pentru pamentu va raspunde intr'un'a din
orele cele mai deapropo.

Conducatorulu ministrulu de comerci, Br. Kalchberg
raspunde in privinti'a drumulu feratu Vienn'a—Budweis—
Pilsen; ministrulu de finantie Plener in privinti'a adause-
loru la contributiunile intreprinderiloru pe actii.

Cea mai mare parte a siedintiei in sa o ocupa ministrulu
Plener prin predarea bugetulu pe 1866, si prin espositiunea
motiveloru, cari au indemnatu regimulu a aduce in ses-
siunea acest'a si bugetulu pe anulu 1866. Re-
gimulu a voitu de o parte sa reguleze de tempuriu prelimi-
nariulu pe anulu venitoriu, de alta parte a doritu desvoltarea
mai eficace a vietiei consiitutunale.

Noi comunicamu mai josu sub titlulu: Bugetulu pe anulu
1866. summele principale ale bugetulu; aici adaugemu nu-
mai, ca dupa espositiunea ministrulu este sperantia, ca defi-
citu statulu cu anulu 1867 va inceta de totu, va sa dica
se voru egalâ deplinu veniturile cu spesele, si de atunci incolo
apoi se voru pote plati cate 40 millioane f. pe anu din dato-
ricile statulu. Deficitulu pe anulu 1866. se arata preste totu
de 29 millioane, si fiindca din acestea 16 millioane se voru a-
coperi din veniturile cuvenite si se voru intrebuintia pentru
platirea datorieloru, pentru aceea deficitulu curatu va fi nu-
mai de 12. s. mill., din cari pote inca se va mai pote scade ce-va.

Cuventulu ministrulu este insotitu de „Bravo!“ in centru.
Dupa scirile mai noue cas'a a predatu obiectulu comite-
tulu de finantie spre preconsultare.

Bugetulu Cancellariei aulice transsilvane, si comitetulu finantialu.

Transsilvani'a si ablegatii eii din senatulu imperialu au ca-
diutu de totu in disgrati'a partidei oppositiunale din cas'a
ablegatiloru. Si nici ca se potea altmintrea. Noroculu numai,

ca acesta disgrati'a n'are si potintia, precum are vointia;
caci aru fi vai de Ardelu si de deputatii lui, „papusile lui
Schmerling“ — cum place oppositiunei a-i numi. Disgrati'a acest'a
se datza pote inca dinanulu trecut, candu Ardeleni au votatu
contr'a votulu de ne'ncedere in ministeriu, dar mai cu sema
din anulu acest'a, decandu cu desbaterile asup'a adresei. Amu
veditu procedur'a opositiunei la mputinarea darei personale in
Tranni'a: cum adeca voiau s'o mputineze acest'a si sa immultiasca
cea pentru pamentu, va sa dica: sa taie din mana si sa puna la pi-
cioru. Dar nici candu dor nu s'a manifestatu acesta nepla-
cere, ba mai amu pote dice ura asup'a Ardeleniloru cu atat'a
taria, ca la desbateria bugetulu pentru Can-
cellaria aulica transsilvana in comitetulu finantialu.

Regimulu preliminaru in proiectulu seu pentru Cancellaria
aulica transsilvana 3,543,391. — Referent e Alduleanu;
regimulu e reprezentatu prin Vicecancelarul Br. de Reichenstein.
Indata la inceputulu siedintiei comitetulu Dr. Brestl provoca o disputa —
dupa parerea nostra forte seca si fara temeiu — asup'a cestiunei: ca vota-se-va imputinarea
preste totu cu o summa pausiala, ori trece-se-voru mai antaiu tote
rubricile si titele, — ca candu numerii si summele de maritu seu de
mputinatu s'aru pote pune dupacum i-a visatu cine-va preste nopte si
n'aru fi mai antaiu de lipsa a cunoaste positiunile singuraticu, din
cari sa scadi seu la cari sa adangi. La propunerea lui Grocholski se
priimesce parerea ceta din urma. Totu Grocholski interpeleza apoi
pre Vicecancelarul, ca cu ce dreptu se punu 100,000 f. pentru diet'a
Transsilvaniei in contulu statulu? si dupace acest'a raspunde mai pe
largu despre positiunea dietei tranne coordinate in cele politice si
judiciale cu senatulu imperialu redusu, precum si cu aceea, ca
Transsilvani'a a lucratu pan'-acum in diet'a sea mai numai totu
afaceri privitoare la imperulu intregu, Brestl propune in fine
scadiametu de 393,391 f., ear Skenere crede, ca acest'a e prea putinu
si dice ca sa se scada 500,000 f., apoi Grocholski va sa se subtraga
numai 375,136 f. Dupace in fine Dr. Teutsch apera Transsilvani'a
incontr'a invinuiriloru lui Brestl: ca e tiera preferita — drag'a —
mamei ministeriulu; — dupace apoi mai vorberscu Herbst si
Eichhoff pentru, ear Alduleanu contr'a acestoru stergeri: Streit
apera propositiunea regimulu cu atat'a mai vertosu, caci pecandu
comitetulu la Cancellaria aulica ungara au subtrasu numai 4 1/2 %
pe atunci la Cancellaria transsilvana va sa scada mai 1/6, va sa
dica mai 17%.

La votare se priimesce propunerea lui Brestl, se subtragu
393,391 f., si preliminarulu pentru Cancellaria aulica a
Transsilvaniei scade la 3,150,000 f.

Cine nu vede, ca Transsilvani'a, de nu se va pote a-
junge cu aceste 3,150,000 f., va trebui sa faca aruncuri noue
pe contributorii sei! Si fiindca summa subtrasa de 393,391 f.
e mai totu un'a cu cele 411,000 f. sterse din darea capului: cine
nu vede, ca pecatu a datu tierii nostre senatulu imperialu,
pe atat'a cerca acum a-i lua comitetulu finantialu!

Minunati liberalii nostri cei multu glorificati!

Suntemu siguri, ca cas'a ablegatiloru va fi mai drepta
decatu comitetulu eii finantialu.

Bugetulu statulu pe an. 1866.

Dupacum amintiramu in numerulu precedentu, regimulu
in siedinti'a casei ablegatiloru din 6/18 Februaru au adusu
bugetulu pe an. 1866, din care comunicamu si noi summe
mari in cele urmatoare:

1) Recerinti'a. P. n. statu de curte	7,420,000 f.
Cancellaria de cabinetu a Mai. Sele Imperatulu	63,482 f.
Senatulu imperialu	966,912 f.
Consiliulu de statu	146,782 f.
Consiliulu ministriloru	65,985 f.
Ministeriulu de esterne	2,317,865 f.

Ministeriul de stat	30,881,261 f.
Cancellari'a aulica ungara	12,066,682 f.
Cancellari'a aulica tranna	3,562,044 f.
Cancellari'a aulica pentru Dalmati'a, Croati'a si Slavoni'a	2,100,036 f.
Consiliul de instructiune	55,140 f.
Ministeriul de finantie	342,778,919 f.
Ministeriul de comertiu si economi'a nationala	13,887,761 f.
Ministeriul de justitia	8,141,395 f.
Ministeriul de politia	3,005,504 f.
Dicasteriele de controla	3,782,696 f.
Ministeriul de resbelu	100,138,866 f.
Ministeriul de marina	11,074,000 f.
Summ'a	542,455,330 f.

2) Acoperirea.

Venituri poprii ale ministeriului de externe	115,029 f.
Venituri proprii ale ministeriului de stat	496,600 f.
Venituri proprii ale cancelariei aulice ungare	266,037 f.
Venituri proprii ale cancelariei aulice tranne	79,375 f.
Venituri proprii ale cancelariei aulice croato-slavone	45,100 f.
Venituri proprii ale administratiunii de finantie	147,195 f.

Contributiuni directe:

1) Darea de pamentu	69,856,600 f.
2) Contributiunea de zidiri	23,881,100 f.
3) Contributiunea de castigu	6,827,800 f.
4) Contributiunea de castigu personalu	5,115,000 f.
5) Contributiunea de venitu	21,009,500 f.
6) Contributiunea de ereditate	21,300 f.
7) Contributiune regésca restante	22,200 f.
8) Taxe pentru esecutiunea dărilor	290,300 f.

Contributiuni indirecte:

1) Contributiunea de vinarsu	16,848,800 fl.
2) " de vinu si mustu	6,267,100 fl.
3) " de bere	16,953,258 fl.
4) " de vite de taiatu	5,526,189 fl.
5) " de zacharu	8,829,840 fl.
6) Alte contributiuni de consumu	1,920,947 fl.
7) Arende	5,073,205 fl.
8) Alte venituri	153,419 fl.
9) Vămi de granitie	16,116,782 fl.
10) Sare	39,828,670 fl.
11) Tabacu	60,886,450 fl.
12) Timbre	16,884,582 fl.
13) Taxe	843,516 fl.
14) Taxe de documente justitiarie	26,561,100 fl.
15) Loteri'a	19,534,155 fl.
16) Vămi interne	3,234,856 fl.
17) Punciarea	99,391 fl.
18) Taxe in Lombardo-Veneti'a	137,000 fl.
Venituri din dominiile statului	3,889,574 fl.
Venituri din padurile statului	10,189,936 fl.
" din averi confiscate	698,010 fl.
Fabrice erariale	1,326,081 fl.
Baiasitulu	28,222,542 fl.
Monetari'a	22,409,072 fl.
Venituri din vinderea proprietătilor statului	27,424,540 fl.
Administratiunea generala a casselor	17,533,197 fl.
Minist. de comertiu (posta, telegrafu etc.)	17,305,145 fl.
Venituri proprie ale ministeriului de politia	548,850 fl.
" " ale dicasterielor de controla	1,666 fl.
" " ale ministeriului de resbelu	9,066,227 fl.
" " ale ministeriului de marina	391,504 fl.
Summ'a	512,879,103 fl.

cu carea asemenandu-se summ'a recerintei 542,455,330 fl. remăne deficitu — 29,576,227 fl.

Cuventulu abl. imp. Gavriilu Manu

in siedinti'a casei ableg. din 25 Ian. (6 Febr.) 1865 dupa „G. Tr.“
 „Voindu a luă parte la desbaterea despre scaderea contributiunii in Ardélu, trebuie sa-mi tînu inaintea ochiloru si astadi numai acele principii, cari le-amu pronunciatu in 17 Sept. 1864 in diet'a Ardealului in aceiasi cauza.

Eu disei atunci: „Eu insa trebuie totdeodata sa premitu, cumca nici decătu n'amu pornitu din acelu principiu, că veniturile statului din Transsilvani'a sa se scurteze si statulu preste totu sa patimésca in finantiele sale; ci amu doritu si dorescu, că sistem'a contributivă după starea materiala si după mijlócele, ce le au locuitorii Transsilvaniei cu privire deosebita la contributiunea personala, sa se rectifice asiá, că pe viitoriu sanu mai fia statulu silitu, cea mai mare par-

te a contributiunii din Transsilvani'a a o scóte pe calea esecutiunilor militari; amu doritu, că contributiunea sa se asiedie pe o basa amesurata asiá, că locuitorii sa o póta suportá, pentruca déca nu voru fi in stare a o suportá, atunci acést'a va urmá nu numai spre ruinarea contribuentiloru si a terei, ci va aduce negresitu dupa sine cea mai mare dauna si pentru statu.“

Unu altu principiu lu respicai asiá, ca consecintiele si urmările egalei indreptatiri postescu, că populatiunea Ardealului in negótiile comune cu privire la impregiurările terei inca sa se tracteze intr'un'a forma cu locuitorii celoru alte tieri de coróna.

Din acést'a privire principiala purcediendu, credu, ca me afliu pre asemenea terenu principialu cu on. d. propunatoriul Schneider; ca-ce eu nu dorescu nimic'a pentru tier'a mea, ceea-ce n'au cealalte tieri, si nu dorescu nimic'a din partea celoralalte tieri, ce aru trebui sa casiune pe d. prop. a dice, cumca se da cu mân'a plina, si nu cu ea strinsa. Amu deosebita multamire, cumca d. prop. Schneider a a dis'o, cumca sistem'a contributivă in Ardealu, dopacum susta ea, e unu abusu contributivă si inca neinduratu; eu sum multamitu cu acést'a, ca in. ministeriu de finantie si cu deosebire Esc. Sea d. min. de finantie dela 16 Sept. 1860 in-cóce s'a dechiaratu de repetite ori, cumca contributiunea personala in Ardealu e nedrépta si in proportiune fórte apasatóre; dupa eceste marturisiri atātu din partea dlui dep. cătu si din partea ministeriului in adeveru n'asiu fi doritu nimicu alt'a, decātu că celu putinu in principiu sa se fia dechiaratu, ca sistem'a acést'a de contributiune nu se mai póte sustiné. Amu deosebita placere, ca in. casa n'a priimitu propunerea d. dep. S ad il, si prin acést'a si-a aretatu tendinti'a si aplecare de a aflá o usiurare in contr'a acestei apasări contributivă inca pâna a nu intrá in viétia reform'a generala contributivă. Căndu me dechiaru eu in respectulu formalu in contr'a propunerei d. dep. Schneider, cu care, cum disei, me invoiescu in principiu, nu o facu acést'a pentruca dóra asiu recunósce, cumca propusatiunea de acum a regimului multimesce dorintiele cele drepte si pretensiunile terei, nici decum; propusatiunea regimului in form'a s'a de acum numai cătu mai mulcomesce si usiuréza o stare esceptiunala nedrépta si aspru apasatóre, o stare e acést'a de o astfelu de natura, incātu, candu aru vrea vre'unu strainu a judecă si caracterisá tier'a Ardélului după sistem'a de contributiune de acum, cu buna séma, cu tóte ca deputatii Ardélului se afla aicea in sen. imp., aru trebui sa dica, ca Ardélulu se pare a fi mai multu o provincia turcésca, decātu o tíera de coróna a Monarchiei austriace. Pentruca acolo, unde palmasii si dilerii trebuie sa plátésca totu atātu de mare dare pe capu, căta plátescu si proprietarii cei mai mari de pamentu, acolo e greu, ma preste potintia a porbi despre indreptatirea egala principiala si despre uniform'a tractare.

Eu concedu, cumca in. regimu póte numai de aceea n'a mai desfintiatu inca pâna in diu'a de astadi abusu acést'a de contributiune in Ardélu, pentruca aru vrea sa o faea acést'a radicalu deodata cu reform'a contributivă. Insa de cumv'a introducerea noului sistem'u de contributiune, si cu deosebire a contributiunii pe castigu, după cum ne indigita dep. Schneider, se va amaná inca in vr'o 4 séu 5 ani, atunci propunerea regimului asiá, după-cum e ea astadi, aru mai sustiné inca pe cătiva ani inainte discordarea poporului.

Insa, cumca eu me dechiaru in privinti'a formalu in contr'a propunerei lui Schneider, o facu acést'a numai din acelu temei, pentruca me impintena la acést'a datele numerice, care mi stau la indemâna in privinti'a acést'a. Căci luandu după preliminarulu anului trecut, ca Ardélulu plátésce 1,471,000 f. contributiune pe pamentu si 1,350,000 f. contributiune pe capu, aceste contributiuni dau urmatoriulu percentualu proportivă: in contributiunea pe pamentu 52% si la contributiunea pe capu 48%. In genere cam acést'a proportiune se afla si in comitate si jurisdictiuni, nu in sa si in cercurile singurite contributivă; pentruca d. e. candu cerculu de contributiune alu Lapusiului ung. are sa depuna 12,422 f., depune că contribuine personale 19,866 f., prin urmare contributiunea pe pamentu face 38% si contributiunea personala 62%. Si, déca ne vomu scobóri la comune, acolo aflămu o disproportiune si mai rea; asiá d. e. in comitatulu Solnocu interioru comun'a Caruli'a (Karulyfalva) contributiunea pe pamentu e 117 f. 70 cr., si cea personala 436 f.; asiá cea d'antăiu face aici 29%, asta din urma 71%.

Déca me lasu mai departe in detaiare si vedu, cumu d. e. ese proportiunea in sesi intre comune, atunci'a afliu o disproportinne si mai rea d. e., cumca numai in comun'a Magyar-Décse 15 familii, cari după normativele sustatóre de contributiune aru fi sa plátésca 62 f. si 57 xr., au plátitu in an. trecutulu 159 f. si 70 xr. Acést'a comuna are 2000 de su-

flete, și deca voiu repartii numerulu acest'a pe tota tier'a luandu poporatiunea intr'ega de doue mill., rezultatulu ese, ca tier'a dupa modulu acestu nedreptu și contrariu normativelor platesce mai multu cu 97 mill. Déca voiu intrá și mai afundu in mijloculu familielor, trebuie sa indreptu asertiunea o. d. col. Filtsch, cumca feciorii platescu intr'ega dare pe capu, nu numai candu suntu insurati și póta o economia propria, ci și candu locuiescu la olalta. Asiá se intempla d. e. in Magyar-Désee nr. casei 3, ca toti patru fetiorii traiescu la olalta și totusi platescu unulu fiacare deplin'a contributiune pe capu de 4 f. 25. xr. Asiá se intempla cu fetiori, cari dupa normativele sustatóre aru trebui sa depuna numai 3 fl., dar platescu 4 fl. și 25 xr. Luandu dara acésta suma la cumpana, me afu silitu a me invoí pe de plinu cu dechiararea domnului baronu Tinti, ca summ'a de contributiuni 400 mii f. e una deficitu, care nu se póte scóte, și din acestu temeiu amu dechiaratu eu, ca nu me potu uní cu propunerea lui Schneider. Dar nici din altu temeiu nu me potu invoí, pentruca de óre ce scadiatur'a in sine nu e de felulu acest'a, nu potu precepe cum vré acum inalt'a casa a scóte o bonificare, o suplinire prin contributiunea pe pamentu, pentruca n'are nici unu motivu la acésti'a.

Candu m'asiu poté convinge, ca Ardélului i s'aru dá prin acésta o gratificatiune, suventiune, care nu se cere, atunci, cá ardélenu, dar deodata și cá depulatu, m'asiu dechiará pentru propunerea d. Schneider și o asiu sprijini. Dar fiindca nu sum convinsu despre aceea, trebuie sa me dechiaru pentru propunerea regimului cu tóte, ca dupa cum dísei, chiaru nici acésti'a nu ne multiamesce, pentruca celu seracu, care a platit p'ana acum 4 f. numai cu fórté mare greutate va plati și 3 f., și se va adeveri asertiunea d. S a d i l u, care díse: „Toem'a de se va si priimi legea sanctiunata, de securu, ca Ardélulu cu aceea totu nu va poté deveni la o atare destoinicia de a contribui, cátu apoi cu tóte acestea sa nu mai aiba lipsa in viitoriu de asemenea scadiaminte.“ Aceste scadiaminte aru veni inainte intr'o mesura fórté pucina, dar totusi pentru tíera propositiunea regimului aru fi de unu folosu deosebitu.

De altmíntrelea de cumva s'ar priimi propunerea lui Schneider, atunci me voiu aflá silitu a esi inainte cu o propunere eventuala, cá adausu.

Dela Congressulu serbescu.

Scirile, ce le aflámu in diuarie despre congressulu acest'a, suntu fórté puline. „Ost si West“ ne presentéza intre altele si cuprinsulu pe scurtu alu unei cuventári atingátore de caus'a, póte cea mai delicata, din cáte au sa se desbata in congressu, de caus'a despartírei cercuriloru románe de cátra cele serbesci și de caus'a a v e r e i.

Dr. Miletic, carele se pare a fi sufletulu oppositiunii din congressu, privesce ierarchi'a cea noua a Romániloru și totodata deciderea cercuriloru diecesane ale acestei ierachii, cá o vatemare de autonomi'a bisericeii serbesci. Densulu adeca pretinde, cá cercurile diecesane linátore de ierarchi'a romana sa se fia facutu numai dupa ascultarea opiniunii congressului serbescu. Cere dar, ca gravaminele și temerile de vatemarea autonomiei bisericesci sa se priiméca in adres'a de multiamita. Dr. Miletic si-baséza asertele pe dreptulu, carele da congressului si dreptulu de initiativa și de concludere definitive.

Dr. Miletic díce in fine, ca Maiestatea Sea in urm'a dreptului maiestaticu a potulu creá Mitropoli'a romána; dreptulu acest'a in sa nu implica si desemnarea cercuriloru și dispunerea cu averea bisericesca. —

Dupa scirile mai noue sinodulu a priimitu institutiunile de capelani sistemisati, pastrarea sesiuniloru parochiale de pamentu, schimbarea stolei cu venituri fixe pentru Capelani, Parochi și Protopopi, precum și solidaritatea natiunii serbesci in biserica și scóla. —

Dupa „Allg. Ztg.“ impartasimu urmatórea corespondintia: Istori'a revolutiunii lui Horea de contele D. Teleki.

B u d ' a 5 Februaru. „Allg. Ztg.“ comunica o scrisóre „dela Tiss'a,“ in care se face un raportu asupr'a opului contelui Dominiu Teleki: A Hora-támadása története — alu cáruí obiectu este rebeliunea din 1784—si alu cáruí raportu trebuie sa fia opugnatu. Contele Teleki si-au facutu de problema: a presentá publiculu magiaru pre Imperatulu Iosifu II cá pre urditiurulu revoltei tieraniloru din 1784, mai departe au cautatu in regimulu celu dupa elu, sinistru alu monarhului acestoi'a, causele cele mai insemnate ale acelei rebeliuni. Sistemulu regimului Imperatului Iosifu, nu s'au rusínatu a-lu descrie cu colorile cele mai urite și a-lu aretá cá o tiesatura de malitia, de violenii și ticalosii.

Eu amu tinutu in 9 Ianuariu a. c. in siedinti'a academiei magiare

o prelegere detaiata despre opulu lui Teleki și amu desfasuratu, ca opulu este compusu, partea cea mai mare, dupa traditiuni verbale și rapórté nesigure, ca din acésta cauza merita putina credintia, preste totu are colore romantica și este scrisu in interesulu politiceii domnitóre de partida, va sa dica unu opu unilateralu; ioamu adusu inainte vre-o dúcespradiece momente de insemnate, intemplári și fapte, care suntu momentele cele mai insemnate ale revoltei romane, și amu documentatu cu acte ne cunoscute páua aci, ca acele suntu parte esentialu desfigurate ori ne adeveratu predate, parte plasmuite.

De cele din urma se tine si audienti'a lui Hor'a la Imperatulu Iosifu II. Intre tóte opurile, memoriile tiparite și scrise cáte au esitu despre rebeliunea romana, a lui Teleki e celu d'antáiu, care amintesce de audiintri'a acésti'a, și adeca dupa o epistola privata dela 1830 a unui Ribiczei, carea se afla numai in manuscriptu și care dupa totu cuprinsulu eii nu se póte privi de alteva de cátu de unu pasquill. In epistol'a acésti'a se díce, ca Ribiczei au aflu dela unu Szodler auditoriu alu regimentulu Carolu de Toscan'a, care Szodler erá petempulu acel'a la Imperatulu, candu erá și Hor'a cu o suplica a supsiloru camerali din Zlatn'a. Szodler sa fia auditu pe suplicantulu Hor'a rogandu pe Imperatulu sa sferme catusele poporului, cáci altmíntre poporulu va fi silitu a se eliberá singuru. Pre acésta au respunsu Imperatulu: „Asiá sa faceti“ și Horea in semnu de multiamita s'au aruncatu la piciórele Imperatului.

Asiá suna relatiunea acésti'a neghióba despre audienti'a, care nu au fostu nici candu; pentru ca Horea au suplicatu cu suplic'a sea numai la cancelari'a aulica transsilvana. Contele Teleki nu s'au indestulitu a presentá cetitoriloru sei fabul'a acésti'a, dupa cum o spune epistol'a lui Ribiczei, ci elu au mai adausu si o poveste, carea in epistola nu se afla nici decum, ca au fostu si Szodler la audientia de fatia. In siedinti'a amintita a academiei magiare amu cetitu atátu loculu cestiu-natu din opulu Telekianu, cátu si impartasirea epistolei lui Ribiczei din cuventu in cuventu, si apoi m'amuesprimatu publice, ca contele Teleki numai pentru aceea au falsificatu fontán'a cea de altmíntre suspiciósa, cá sa póta intunece memori'a nobilelui și filantropulu Imperatu.

In acesta-si modu au afirmatu contele Teleki, ca la revolt'a romana au fostu in jocu intrigi russesci și tendintie panslavistice, pentruca in 1785 umblau prin Trannia vreo-cátiva tierani rusesci de vindeau icóne poporului ignorantu, (dupa elu agenti permanenti russesci). Eu amu resturnatu si acésta poveste prin documente oficióse. E fapta istorica constatata, ca la revolt'a romana nu au fostu nici o influentia straina; dram'a cea sangerósa au fostu numai fruptele referintieloru urbariale, precum si starea cea apesata si fára de nici unu dreptu in care au fostu defínutu poporulu románu din Transsilvani'a sute de ani. Anevoia s'au facutu abusu asiá mare cu istori'a, cá cum este acésti'a din partea contelui Teleki, de siguru numai pentru scopuri de partida. Romantiulu acestu politicu istoricu si-lu póte cineva numai atunci esplicá deca lu-va aduce in legatura cu situatiunea politiceii domnitóre din Ungari'a, precum si cu lupt'a raselor, a cárei arena e adi Transsilvani'a.

Franciscu Szilágyi m. p.

Consiliariu c. r. de scóle și membru corespondinte alu academiei ungueresci de sciintie.

Din comitatulu Torontalului, in 5/17 Febr. (Intardiata). Stéu'a cea marétiá, de carea prin intrigi straine fuseram lipsiti mai doue secole intregi, cu alu cárei doru se immormentara mosii și stramosii nostri, Atotpotintele s'au induratu in dilele nascerei Domnului și Mantuitoriuului nostru Iisusu Christosu a o aretá pe bolt'a ceriului, ale cárei radie splendide cá fulgerulu se respandira si stórsera lacrimi de bucuria din ochii fiacaruí Románu de credinti'a resariteana.

Acésta di memorabila, in carea Provedinti'a a binevoitu prin grati'a Maiestátei Sale a Prénaltiatului nostru Imperatu Franciscu Iosifu I. a versá darulu seu asupr'a poporului romanescu—cu infintierea Mitropolieii—la a cárei demnitate fu chiamata illustr'a persóna a Esc. Sele Présantitului Archiepiscopu Andreiu Baronu de Siagun'a, nu o potura nici locuitorii comunei Toracului micu trece cu vederea, ci, cuprinsi de bucuria, in díu'a intempinárei Domnului se adunara mici si mari la biserica, unde intre salve de treascuri și cantári serbatoresci detera multiamita ceriului pentru acestu daru multu doritu.

Dupa finitulu santei Liturgii on. Preoti locali: I. Opreanu, G. Bugarinu și Pavelu Fizesianu lacrimandu inaltiaru rogaciuni ferbinti cátra atotpotintele pentru scump'a sanetate a Mai. Sele, carele cá unu parinte adeveratu alu popóreloru supuse gloriósei case domnitóre s'au induratu preagratiosu a sanctifiná prin

cuventulu sea celu imperatescu acésta causa drepta, precum si pentru sanatatea Esc. Sele Preasantitului nostru Archiepiscopu si Mitropolitu, dupa cari rogaciuni totu intre salve de trescure s'a cantatu imnulu popularu.

In fine se citi de on. d. P. Fizesianu cerculariulu Esc. Sele Par. Archiepiscopu si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a, la care se adause o cuventare forte amesurata solemnitatii, carea o incheia cu: Sa traiésca Mai. Sea preagratiósula nostru Monarchu Franciscu Iosifu I! Sa traiésca Esc. Sea Inaltu Preasantitulu Archiepiscopu si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a! Sa traiésca Illustr. Sea barbatulu de incredere alu Romániloru banatieni, Andreiu de Mocioni! si toti binemeritatii barbati luptatori pentru interesulu natiunei rom., car din partea eleviloru la fiacare acclamatíune s'a cantatu: Multi fericiti ani!— Sa strigámu toti: Sa traiésca, a nóstra Mitropolia! Si Románulu sa'nflorésca eliberatu de sclavia!

G. S.

Varietati si noutati de di.

Articululu de limba, precum ni se scrie din Vienn'a cá unu ce siguru, este sanctiunatu de Majestatea Sea. —

Diu „Tesaurulu de monumente istorice pentru Romania a esitu tomulu III., fasciór'a 3. Aceea cuprinde 4. Documente relative la Istori'a lui Mihaiu V. din archivulu din Berlinu; II. 36 documente relative la vietia si mortea in esiliu a lui Georgiu Stefanu V., totu din archivulu din Berlinu; III. Prefatiune si note la aceste documente. —

(Concertu si balu alu tinerimei rom. stud. din Pest'a.) Tinerimea romana studiósá in Pest'a ne tramite invitári la petrecerea seacu concertu si balu din 11/23 Febr. Programulu concertului este celu urmatoriu: 1) Uvertur'a din „Barbieriulu de Sevill'a“ eecutatá de orchestrulu tinerimei; Ioanue Siepetianu cá diriginte, Stefanu Perianu, Corneliu Batinu. . . 2) „Ingratulu“ poesia de G. Tautu, declamata de Paulu Draga. 3) „Rienzi“ de Wagner, eecutatá pe Piano-Forte de Dsiór'a Irin'a Nedelcu si de Stefana Perianu. 4) „Serenada“ de Ioann Iancu, eecutatá de orchestrulu. 5) „Caliculu“ poesia umotistica de Iosifu Vulcanu, declamata de autorulu. 6) „Lucia di Lamermoor“ cantata de Dsiór'a Constanti'a de Dumci'a si acompániata pe Piano-Forte de professcriulu Dsiórei, D. Eugeniu de Super. 7) „Iosifu Haydn“ op. 20. nr. 4. eecutatá de orchestrulu. 8) „Uvertura din oper'a Bánk-Bán“ eecutatá de orchestrulu. 9) „Mersu din oper'a Tannhäuser“ de Wagner, eecutatá pe Piano-Forte de Dsiór'a Elen'a Ioannovicu si de d. Professoriu de Conservatoriu M. Engeszer. 10) „Melancolia pastoralá“ de Prume, eecutatá pe Piano-Forte de Dsiór'a Elen'a Nedelcu si pe violina de Ioanne Siepetianu. 11) „Potpourri“ din arii románe, de Ioann Iancu, eecutatá de orchestrulu. 12) „Unu devotamentu“, poesia de A. Muresianu, declamata de Vasiliu Popu. „Mersulu lui Michaiu“ eecutatá de orchestrulu. —

Despre ticalosfa orasielor mari ni se spune unu casu din Vienn'a. Intr'un'a din noptile din urma unu soldatu de politica audí unu murmur sgomotosu sub pamentu, si dupa cercetare mai indelungata aflá o grópá de gunoiu, in carea optu sarantoci se certau unii cu altii pentru locu. Plini de bucuria mersera dupa soldatu la 'nchisóre, unde celu putinu trebuia sa li se deá casa si caldura. —

O scena infricosiata se 'ntemplá de curendu in Berlinu. Regele cercetá lazaretulu militaru si aflá unu fecioru, care perduse mánile si piciorle amendóue. Regele lu intrebá cu mila, déca-i póte face vreunu bine? si bietulu omu respunde: „Dá, maiestate, poruncesce sa me pusce!“ Regele se 'ntórse intr'alta parte si erupse a plánge.

Cu privire la sentintiele cele grele asupr'a mai multoru ungureni, despre cari vorbirámu in numerulu din urma, descopere „Wiener Ztg.“, ca cei maimulti in adeveru au fostu implicati in comploturi de resturnarea ordinei si de deslipirea Ungariei de cátra imperiu. —

Principatele románe unite.

Aflámu, ca din'a de 24 Ianuariu si in estu unu s'au serbatu cu solemnitate mare.

Serbatórea s'au deschisu dimineti'a cu 21 salve de tunuri, la 11 au celebratu Mitropolitulu Primate alu Romániei S. Liturgiá, la care au luatú parte tóte autoritatile publice civile si militare. Sér'a au fostu unu balu splendidu in teatrulu operai, datu de municipalitate in onórea dilei. —

Tóte diarietale ceru libertatea presei dela noulu ministeriu.

„Reform'a“ dice, ca noulu ministeriu si-a inauguratu politic'a sea priu urmatórea circularia cátra prefecti:

Domnule prefectu!

Ve este cunoscutu dejá, ca Maria Sea Domnulu a binevoitu a-mi incredinti'a Ministeriulu afaceriloru interioere.

Eu credu, Domnule Prefectu, ca d-vóstra, cáruia este incredintiata administratiunea judetului, trebuie sa fiti initiati asupr'a cugetului salutaru alu Mariei Sale Domnului: Maria Sea voiesce dreptatea, pentru ca toti suntú egali inaintea legi; nimeni nu trebuie sa fie vatematu in dreptulu seu; tóte clasele societáti trebuie sa partipice la efectele salutarie ale reformelor introduse de Maria Sea. Nu me indoiescu dar, d-le prefectu, ca veti desvali tóta activitatea d-vóstre in aplicatiunea nóveloru legiuri, spre a face sa domnésca nu numai ordinea materiala, dar si ordinea morala; ca veti avé tóta priveghierea spre a infrená ori ce actu ilegalu de ori ce natura, asigurámu pe subordinatii d-vóstra, ca cu cátu

Redactoru respundiatoriu Zacharia Boiu.

Maria Sea Domnulu va sci a recunósce servitiile cele bune, cu atátu va chiamátóta asprimea legiloru asupr'a celoru ce-si voru permite a neglijiá séu a calcá in ori ce modu datoriile loru.

Priimiti, Domnule prefectu, incredintiarea consideratiunei mele.

Ministrulu C. Bosianu.

Postele din Romani'a ne vinu forte neregulate; causele credemu ca suntú apele si néu'a cea mare.

Prospectu politicu.

Déca analisámu cuprinsulu cuventului de tronulu francesu, vedemu, ca acel'a contine mai cu séma unu principiu adunecataietorii in tóte referintiele politice ale Europei: adeca pacea. Si intr'adeveru nimicu nu este mai de lipsa astadi pentru reconsolidarea popóreloru decátu pacea; insa pacea cea adeverata, si nu cea armata din dilele nóstre, carea consuma pe totu anulú milliöne stóirse din sudórea cetatieniloru de statu. Napoleonu promite pacea, insa garantii pentru sustiuerea eii durabila nu da, si asiá lumea nu i se préincrede. Inlauntru cuventulu lui Napoleonu promite Franciei progressu in cele materiale si individuale; ear ceeace privesce positiunea politica si constitutiunala a Francesiloru, nu le dá multa sperantia. Este unu ce de insemnatu, ca Napoleonu, pre care l'a radícatu revolutiunea, acum dupa ce au ajunsu la domnia, denéga insusi principiile sele cele liberale de óre candu, si totu numai cá printre degete lasa de pica poporulu francesu cáte unu grauntru de libertate. —

Deschiderea camerelor aflámu ca s'a facutu cu mare pómpa. Toti ambasadorii straini, cu nunciulu papalu in fruntea loru, au fostu de fatia; sal'a de ceremonii, precum si galeri'a, pline indesuite. Ceva 'nainte de 1 óra sosi Imperatés'a cu damele sele de curte, portandu de mána pre printiulu imperatescu, care astadi antáiadata fu de fatia la cuventulu de tronulu alu tatalui seu. Numerós'a adunare stralucita i intempiná cu vii acclamatíuni. Curédu dupa aceea bubui unu tunu, si Imperatulu, precesu de ministrii si demnitarii de curte si intempínatu de strigári entusiastice, intrá in sala, in uniforma mare, se duse linu si maiestosu la tronulu, se asiediá si citi cu voce inalta si sonora cuventulu de tronulu, care in mai multe locuri, dar mai cu séma unde se vorbesce despre glori'a armatelor francesu, si la capetu, produse entusiasmu sgomotosu. Dupa aceea se jurara membrii cei noi, si curtea esí din sala in ordinea aceea, in carea intrase. —

Cardinalulu Chigi, care laudase in publicu pre Episcopii renitenti din Franci'a si vorbise cu patima asupr'a guvernului francesu, a priimitu dela Pap'a infruntare si póte va fi si rechiamatu din Parisu.

Din Turinu se scrie „Pressei“ de Vienn'a, ca emigrantii, mai cu séma Venetiani, se afla in starea cea mai deplorabila. Multi dintre densii nu mai au nici o subventiune din partea statului, altii priimescu inca cáte 25 xr. pe di, asiá incátu au datu o petitiune la Camera, cá 1) sa se dee voia emigrantiloru a se duce in ori care parte a tiei, unde voru poté traí mai cu inlesnire, 2) cá subventiunile sa li se dee pe 3 luni inainte deodata, cá sa se póta apucá de vreo intreprindere. „Camer'a, — asiá 'ncheia petitiunea, sa aduca fára amanare vreo hotarire. Fómca n'ascépta. Anotempulu e aspru. Amanarea e urmata de suferintie si de móрте. Impregiurárele emigratiunei risipite prin Itali'a atát'a suntú de nefericite, incátu numai anevoia se potú descrie.“

„Curierulu italianu“ propune, a proclamá pre Victoru Emanuilu imperatu alu Italiei.

Caus'a ducatelor germane iar se tragana in adinsu din partea Prussiei, acusi subt unu pretextu, acusi subt altulu, asiá incátu si chiaru Germanii cei cu sánge rece inca incepu a-si perde rabdarea.

Russi'a se pare ca va sa esecuteze muscal'rea Poloniei cu tóte mijlócele. Se dice, ca intre alte mesuri adeveratu muscalesci va fi si aceea, de a transpune din Varsiovi'a tóte diregatoriile cele mai inalte inlauntru Rússiei.

Nr. 6—3

EDICTU

Prin care Ann'a Sturz'a legiuit'a socie a lui Petru Raptcau de relig. gr. or. din Abrudu-satu, in Comitatu Alb'a de josu, care de mai multi ani de dile cu necredintia au parasitu pe legiuitulu seu barbatu, se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu si o di, dela datulu presinte, sa se presenteze inaintea subscrisului Scaunu Protopopescu, cáci din contra processulu matrimoniale asupr'a-i urditu, se va decide si fára de ea, in intielesulu ss. Canóne bisericiesci.

Dela Scaunulu Protopopescu gr. orient. alu Zlatnei de josu.

Abrudu in 1 Ianuariu 1865.

Ioanne Gallum p.,
Adminstr. protop. gr. or.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiececane.